

Guba vreme
Vreme ne menja
Pored tvoje višeće glave
Već novo tlo
Pored tvog snažnog stakla

Teskoba u
U sobnom vidu
Ključ u osami
Stražar i znak
U pravoj nisi smrti

Možeš unutra možeš van
Ništa ne možeš

Odasvud
Krik
Tvoj prirodnog sna

4
Postoje dokazi o vrhu:
Podnože
Postolja i držaći
Postoje dokazi —
Klime
Vetrovite strane
Vekovi šuma
Predačko zlo
Kako nas sve to zabavlja
(Iz suprotnog se pretvaramo u pravo)
Vidljivi stoje znaci
Dokazi i opomene
O vrhu gušterave istorije
Vremenu mimo sveta
Nećemo na tamni vrh
Nek šuma stablo jede
Šta će nam tamni vrh
Na vrhu tamni miš

5
Vrata dišu
Više nema brave
Skakavci između zidova
Spolja i unutra
Vrata dišu
Otvori-zatvori
U glavi nam ključevi
Srca nam se kucaju

6
Slepi loš nas ne spaja
Vidra u tvojoj
Riba u mojoj glavi
U mozak
Metak silazi
Truli plavet
Bez svesti
Vuci se u svoj
U stari kraj
Zoru će preživeti
Ko prvi čuje zvono

uroš martinović

vraćanje sintezi

arhitekturice nije u stanju da pruži zadovoljavajuće odgovore na složene zahteve prostorne organizacije novih urbanih zahvata. Već odavno funkcija u arhitekturi nije sve, a ornament je skinut sa liste zločina.

Već više decenija arhitekturu sveta karakteriše svojevrsni neoformalizam više kao rezultat protesta i izraz nezadovoljstva datim okolnostima nego kao posledica dubljeg ubedjenja i opredeljenja, znatno više kao deo sveopštег pokreta mode nego autentični čim novih snaga i ideja.

U svakom slučaju može se reći da je u svetu arhitekture i umetnosti danas sve više prisutan napor vraćanja sintezi i ako se do nekih značajnijih rezultata retko došlo.

Oslanjujući se na sopstvenu, savremenu arhitekturu Latinske Amerike, meksička posebno, obilato koristi grafiku i plastiku kao element likovnog obogaćivanja svojih značajnijih arhitektonskih zdanja. Ovdje dekoracija totalno zahvata manje više slobodne površine objekta i ovde praktično arhitektura postaje žrtva prividne sinteze.

Brazilijanci sa nešto više mere i osećanja za modernu shvataju arhitekturu i sinteze razvijaju u svojoj zemlji neku vrstu savremenog baroka, koji u modernoj arhitekturi sveta ima daleko više odjeka i neposrednog uticaja.

Međutim, neobarokna arhitektura nije ni izdaleko uspela ostvariti onaj stepen likovne i prostorne sinteze koju je klasična epoha baroka dala svojim delima.

Sa druge strane socrealizam je sigurno najkonzervativniji vid savremenog eklekticizma u arhitekturi našeg vremena. Kvazi nacionalno i monumentalno ruho nije moglo sakriti svu krutost i siromaštvo duha ove velike zablude socijalističkog dogmatizma.

Arhitektura Zapada u masi nikada nije pokazala neki življivi interes za estetska i humanitarna svojstva svojih proizvoda koji nisu uspeli ni korak približiti istinskim idejama prostorne sinteze.

Izvestan rezultat humanizacije arhitektonskog prostora nalazimo jače prisutan u delima arhitekture skandinavskih zemalja.

Povratak izvorima sinteze postaje opšti zahtev najprogresivnijih snaga u kulturi savremenog sveta.

Prednosti novog društva nisu još u nas uspele preovladati teško nasleđe opšeg zatočastili na ovom sektoru naše savremene kulturne politike i prakse.

To pre svega važi za ne mali broj novih urbanih zahvata u godinama posle rata, kao i posebnim prilikama za vredniju ostvarenja prostorne sinteze u vrlo širokoj akciji podizanja objekata spomeničke i memorijalne arhitekture u nas koja i danas traje.

Od trga Marks-a i Engels-a u Beogradu i Spomen parka u Jajincima, preko kompleksa spomenika u Kragujevcu i na Sutjeski, pa do bezbroja spomen obeležja revolucije rasutih po nekom čudnom i ustaljenom obrascu klasične urbanističke dispozicije, po brdima i planinama Jugoslavije od Čitluka i Gorice do Papuka, Zvečana, Iriškog Venca i Kosmaja, ima zapravo svega i svačega ali najmanje pravog izraza i nagoćešta neke snažnije idejne poruke, likovne sinteze koja najčešće izostaje.

Za bolju sudbinu sinteze u nas bilo bi neophodno ispuniti dva bitna preuslova njene egzistencije.

Pravo — na sektoru kulturne politike stalno stvarati povoljnu društvenu i kulturnu klimu u kojoj bi problem humane organizacije prostora postao jedan od primarnih zadataka zajednice.

Drugo — na planu organizacije i društvene akcije pristupiti planskom angažovanju svih zainteresovanih institucija i ličnosti na kompleksnom izučavanju i ostvarivanju problema sinteze kao integralne čovekove sredine.

Time bi verovatno skeptici u našoj kulturnoj sredini sve manje bili u pravu, a prostorna sinteza bi od želje sve više postala deo naše stvarnosti.